

Juha Rantasaari

Kirjoittaja työskentelee Turun kaupungin konsernihallinnossa erityisasiantuntijan tehtävässä, vastuualueena kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen kehittäminen.

Demokratiapäivä järjestetään Suomessa ensimmäistä kertaa tänään torstaina 17. lokakuuta. Päivän aiheena on aktiivinen kansalaisuus: äänestäminen, jakaminen, osallistuminen. Suomen Kuntaliitto on yhdessä oikeus- ja valtiovarainministeriön kanssa lanseerannut valtakunnallisen demokratiapäivän osana Euroopan Neuvoston demokratiaviikkoa.

Euroopan Neuvoston paikallisen itsehallinnon peruskirja allekirjoitettiin jo 15.10.1985. Suomen eduskunta on ratifioinut peruskirjan, joka on ollut lain tasoisena säädöksenä voimassa lokakuusta 1991. Se on ensimmäinen kansainvälinen sopimus, joka määrittelee kuntien ja niiden valtuustojen sekä valtion välisiä suhteita.

Kuntavaaleissa äänestysaktiivisuus on jäänyt useissa kunnissa reilusti alle 60 prosentin, joka on erittäin huolestuttava suunta edustukselliselle demokratialle.

Edustuksellinen demokratia on kuitenkin edelleen toimiva järjestelmä, mutta sen vahvistaminen ja monipuolistaminen edellyttävät uusia välineitä ja lähestymistapoja kuntalaisten, poliitikkojen ja virkamiesten välillä. Kuntalaisia kannattaa kuulla, asukkaat ovat oman alueensa parhaita asiantuntijoita. Tyytyväinen kuntalainen on kunnan vetovoimatekijä, erinomainen oman kunnan markkinoija.

Kuntauudistuksella on paremmat edellytykset toteutua, mikäli asukkaat voivat riittävästi ja varhaisessa vaiheessa osallistua ja vaikuttaa uudistuksen suunnitteluun ja toteutukseen – tulla kuulluiksi. Tämän toteuttamiseksi on turvattava uuden kunnan eri alueiden vaikuttamismahdollisuudet kehittämällä uusia lähivaikuttamisen malleja. Uskottavat lähivaikuttamisen menetelmät ovat myös kunnan kilpailukyvyyn, arvostuksen ja houkuttelevuuden kannalta merkittäviä.

Kunnan tärkein tehtävä on ylläpitää hyvinvointivaltiomme perusta – toimivat ja laadukkaat palvelut. Edustuksellista demokratiaa haastetaan myös tässä asetelmassa.

Uuden kuntalain on tarkoitus astua voimaan 2015. Kuntalain kokonaisuudistuksessa erityinen painopiste on kuntalaisen osallistumisen ja vaikuttamisen edistämiseksi sekä poliittisen johtamisen vahvistamisessa. Myös nykyisessä hallitusohjelmassa on useita kirjauksia, kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Suurin haaste osallisuuden ja kunta-

Demokratiaa on kehitettävä, jotta asukkailla on mahdollisuus saada tietoa asioista, osallistua keskusteluun, tulla kuulluksi, vaikuttaa ja kokea yhteisöllisyyttä. Turussa järjestettävät kaupunginosaviikot ovat hyvä esimerkki osallistavasta toiminnasta. Elokuussa kilpailtiin Turun vahvimman kaupunginosan tittelistä köydenvetokisassa Vähätorilla.

1 Demokratiapäivä järjestetään Suomessa ensimmäistä kertaa 17.10.2013. Päivän aiheena on aktiivinen kansalaisuus: äänestäminen, jakaminen, osallistuminen.

2 Edustuksellinen demokratia on edelleen toimiva järjestelmä, mutta sen vahvistaminen ja monipuolistaminen edellyttävät uusia välineitä.

3 Turun kaupungissa valmisteltiin viime vuonna laaja hallinnollinen uudistus ja sen yhtenä kärkiteemana on kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen kehittäminen.

laisvaikuttamisen edistämiseksi on toimintakulttuurin muuttaminen. Palveluiden suunnittelussa on yhä enemmän kuunneltava palvelun käyttäjää jo ideointi- ja suunnitteluvaiheessa.

Mitä ihmettä on osallistuminen ja osallisuus? Yksinkertaisesti kyse on vuorovaikutuksesta, viestinnästä ja yhteistyöstä kuntalaisten, päätösten valmistelijoiden ja luottamushenkilöiden välillä. Yhtäältä tavoitteena on edustuksellisen demokratian tukeminen ja siten myös muun muassa äänestysaktiivisuuden kasvu. Toisaalta suoralla osallistumisella tuetaan kansalaisuutta, jonka yhtenä tavoitteena on kunnan kokeminen omaksi. Kun kuntalaiset otetaan mukaan asioiden valmisteluvaiheessa, heille annetaan mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin kysymyksiin ja omaan hyvinvointiinsa.

Turussa osallisuus- ja vaikutusmahdollisuuksia edistävää toimintaa toteutetaan koko ajan. Kaupunginvaltuusto on päättänyt nuorisovaltuuston perus-

tamisesta, joka aloittaa tavoitteen mukaisesti toimintansa vuoden 2014 alusta, Turun Lasten Parlamentti ja vammaisneuvosto on toiminut jo joitain vuosia, uusi vanhusneuvosto nimettiin kesäkuussa, kaupunginvaltuuston kokoukset kuvataan ja niitä on mahdollisuus seurata internetistä jälkepäin. Käytössä on turku.fi/paikalla palautejärjestelmä. Lisäksi kerätään asiakaspalautetta, toteutetaan asukaskyselyjä ja järjestetään kuulemistilaisuuksia.

Toiminnalla, erityisesti asuinalueilla, on 30-vuotinen historia alkaen vuoden 1977 kuntalain mahdollistamista aluelautakunnista, joka jatkui aina 2010-luvulle asti ja päättyi aluekumppanuuteena. Aiemmalle osallisuuden edistämiseksi leimallista on ollut projektimaisuus ja määräaikaisuus: ehkäpä kokeilut eivät ehtineet juurtua ja löytää paikkaansa kaupungin organisaatiossa. Nyt on toisin, kaupunginhallitus päätti joulukuussa 2012, että osallisuustoiminta kytketään kaupungin strategiseen – sekä muuhun ohjaukseen.

Turun kaupungissa valmisteltiin vuonna 2012 laaja hallinnollinen uudistus ja sen yhtenä kärkiteemana on kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen kehittäminen. Yhtäältä edustuksellisen demokratian tukeminen tarvitsee johdonmukaisia todellisia vaikuttamisen kanavia, ja toisaalta osallisuuden ja kuntalaisvaikuttamisen kehittämisessä on sallittava myös epäonnistumisia ja oltava uskallusta erehdyksen kautta. Turussakin testataan erilaisia osallisuutta vahvistavia menetelmiä ja välineitä, kuten kansalais- ja asiakasraadit, sähköinen MobiiliTurku.

Pääsisältönä kaupunginhallituksen hyväksymässä Turun osallisuuden mallissa ovat kaupunginosa- ja teemaosal-

isuus, lasten ja nuorten sekä erityisryhmien osallisuuden edistäminen, sekä asiakas- ja asukaspalautteen hyödyntämisessä tarvittavat teknologiaratkaisut. Päätöksenteko-osallisuus on suoraa osallistumista palvelujen tuottamiseen tai omaa asuinalueita koskeviin päätöksiin.

Suunnitteluosallisuus on valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta kuntaorganisaation ja kuntalaisten välillä. Näitä ovat esimerkiksi yhteissuunnittelu ja kaupunkifoorumit. Turussa suunnitteluosallisuus sisältyy ympäristötoimialan toimintaan lakisääteisesti, mutta viimeaikoina toimialalla on kehitetty myös ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia kaavoitushankkeissa sekä mm. ympäristö- ja ilmasto-ohjelmaan liittyen. Suunnitteluosallisuutta edistetään myös mm. koulujen pihojen ja koulun koko toimintaympäristön kehittämiseksi. Lisäksi hyvinvointitoimialalla toimii ruotsinkielisten palvelujen asiakasraati.

Toimintaosallisuus on kuntalaisten omaa toimintaa elinympäristössään tai palvelu- ja toimintayksiköissä. Talkoovoimin toteutettavasta kunnostuksesta ja ylläpidosta toimintaosallisuutta edustavia esimerkkejä ovat muun muassa Turku 2011 -hankkeisiin kuuluneet Kaupunginosaviikot, Kulttuurikuntolun keskuspuisto ja Turku 365 sekä monet asuinalueilla tapahtuvat ympäristötalkoot tai aluepäivät.

Demokratiaa on kehitettävä, jotta asukkailla on mahdollisuus saada tietoa asioista, osallistua keskusteluun, tulla kuulluksi, osallistua toimintaan, vaikuttaa ja kokea yhteisöllisyyttä. Turulla on nyt mahdollisuus kirjata uuden demokratian eturintamaan omalla ennakkoluottomalla osallisuusmenettelyllä, johon kytketään muun muassa kansalais- ja asiakasraatien ja sosiaalisen median monipuolinen soveltaminen.

päälle

neuvostokokemus on jolloin hän toimi ympäristöministerinä Lippo-Kriisienhallinnan kanssa häntä on kiiteltä milliseksi ja yhteistyökykyiseksi. Ne ovat kaikki avuja, ja kysyntää myös Jyrkiä.

aa naiskiintiötä Haavisytöt valtionyhtiöiden puuttuvat. Edellinen tuu, kun puolueen edus on vaihdetaan Outi

paimentamisessa Haasee aika ja käytäntö.

aiese

arkkipussista. Määräaruloan laadusta jouduta sen vertaaminen karkelkoista ylimielisyyttä ja uutetta koulukeittiöiden

sissa kiinnitetään aiemiota yksittäisten ravinto-avalion kokonaisuus-

aa laadun uudestaan symykset ovat hämartyön pilkkottu lukuisiin ekijöitä on paljon ja heittäin, valvonta vaikeuttellaan osapuolelta toi-

, etteikö Suomessa edellaa ja peruskorjata laa-ien vastuu on rakennuslaalalla työskenteleväl-